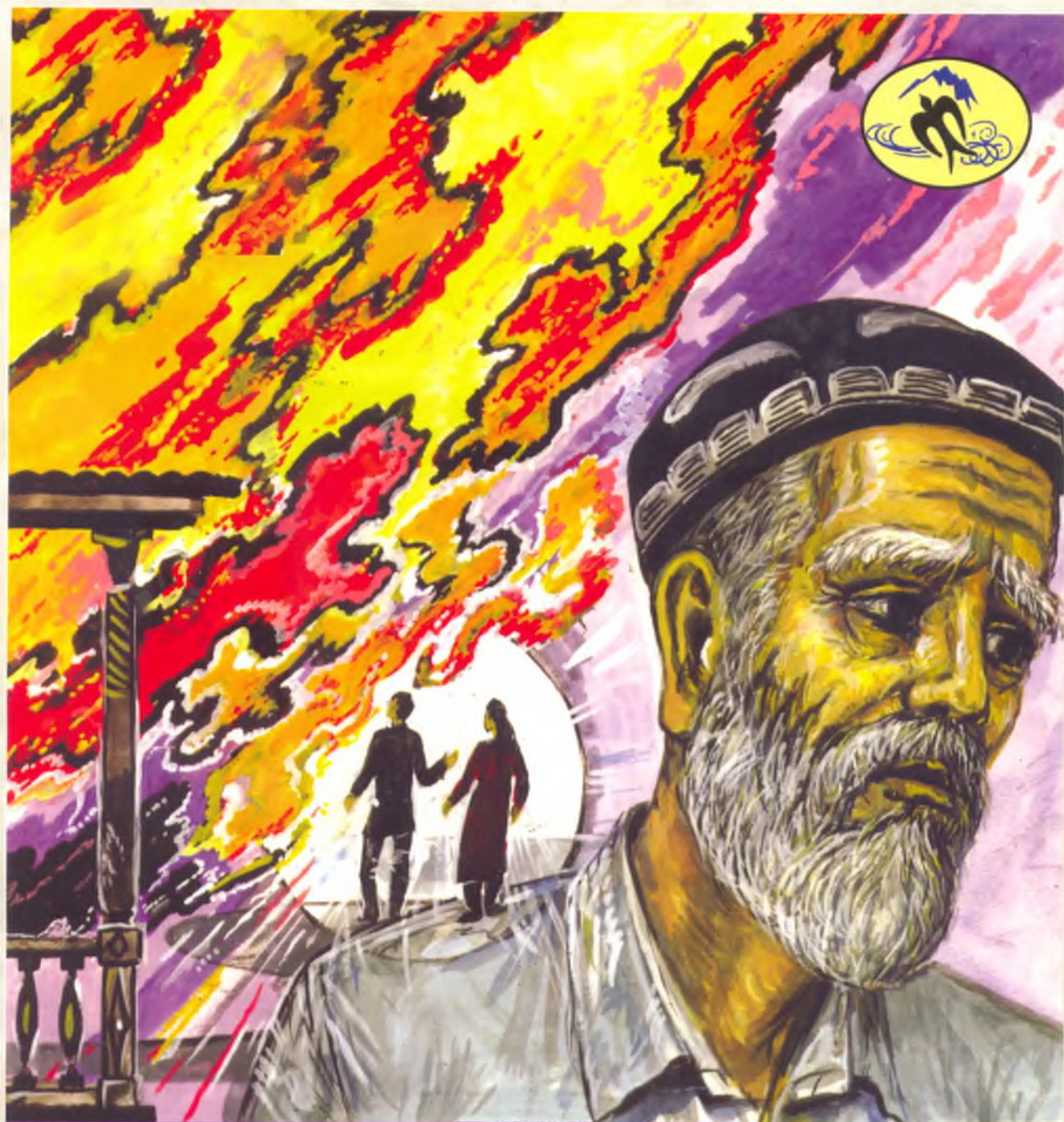

ՓՈՇԵԱՆ

ՐԷԴԲՈՐԻ ՅԻՆԴԱԳԻ

...Он субҳи сарвмоҳи соли
2000-ум хабари марғи
Шамсия монанди тундарҳои
ногаҳони осмон ба ғуши
ёрону дӯстон ва ҳаводорони
истеъдодаш бирасид ва ба
дилҳои умедвори онон бори
гарони андӯҳ ва ҳасрат
рехт. Шамсия, ки нахустин
ҳикояташ дар

сенздаҳсолагии ва нахустин
китобаш дар чордаҳсолагии
ва то воқасин рӯзаш 15
асараш ва панҷ китоби
алоҳидааш аз чоп баромада
буд, Шамсияе, ки ҷоидаи
ҷаҳони «Истеъдоди
нодир»-ро соҳиб шуда ва навиштаҳои на танҳо дар
Тоҷикистон, балки дар Русия ва Фаронса ва Эрон нашр
гардида буд, Шамсияе, ки зиёда китобҳо ва филмномаҳои
аз русӣ ва фаронсавӣ ва арабӣ ва англисӣ аз забони асл ба
тоҷикӣ баргардон карда буд, бо як ҷаҳон рози ногуфта ва
орзуҳои нодида ин дунёи фониро падруд бигуфт ва бо олами
абад пайваст бигашт... Ин вақт синни ӯ нав наздаҳ
гузашта буд.

Баъди марғи Шамсия бошад ду китобаш бо номҳои
«Қиссаҳои падар ва духтар» ва «Аз хокдон то ба кайҳон» ба
нашр расида, китоби сеюмаш бо номи «Дар соҳили рудоби
зиндагӣ» дар дасти чоп аст.

Қиссаи поён низ як ёдгори бошад аз ин адибаи
фавқулистедод, вале гуррамарғи тоҷик. Ин қисса бар
сабки қавии қиссаҳо ва романҳои классикии ғарб иншо
шудааст...

У А М С У Ё

сп мой 2
се-ч 3

С Р О Ч Е А У
Р Ч Д Ё О Р У
З У Н Д А Т У

ТҒД «ИСТИҚБОЛ»
2005

Снижение бремени ВИЧ/СПИД
в Республике Таджикистан

Поддержка Стратегического плана по профилактике
ВИЧ/СПИД в Республике Таджикистан

Ин китоб бо дастгирии Барномаи
Тараққиёти Созмони Миллалӣ
Муттаҳид дар Тоҷикистон
ба интишор расидааст

ШАМСИЯ

Давлати Тоҷикистон
Миршаҳар

12570

W
ab

ҶОҶАҲОИ
ҶУДҶОРИ ЗИМДАГӢ

қисса

ТҒД «Истиқбол», 2005с.
ш. Душанбе, хиёбони
Саъдии Шерозӣ 16, ошёнаи 10-ум

Муҳаррир:	ЛАТОФАТ Кенчаева
Мусаввир:	АБДУСАЛОМ Абдуллоев
Мусахҳаҳ:	ГАНЧИНА Муллоҷонова
Саҳифабанд:	КОМРОНИ Раҳмон

Аслан дар ин диёр барфи водиҳо, ҳатто зимистон, баъди чандин рӯзи боридаи он шуда, барои баҳор кам мемонд. Аммо дар кӯҳистони азиму баланд нӯҳ моҳи дарозо барф мебориду меборид. Обшавии он ба ду-се моҳи гармо рост меомад. Ду-се моҳе, ки анвори тасфидаи хуршед бар қуллаҳои баландтарин низ асар карда метавонист. Пиряхҳои ҳазорсолаи он ҷо чакра-чакра об шуда, таровида, ба ҳам ҷӯя-ҷӯя восил гашта, қуввату тавон гирифта, нишеб гашта, дами поён рафтани ба шастии физояндаи хеш, ҷинсҳои кӯҳиро шуста, буттаву дарахтони сари роҳ ва ё паҳлуи соҳили хешро решакоб карда, баъзан фитонда, ҷониби поён, ба рудхонаи азими паҳно мебарданд. Рудхонае, ки обҳои кӯҳистони азиму баландро ҷо-ҷо дар худ шоха-шоха ғунҷонда, неруи шаст гирифта, водиро бо ҷадалаву талотуб убур мекард. Водие, ки миёни силсилакӯҳҳои азамату баланде ҷойгир буд...

Дар соҳилҳои обшуста ва пурҷару пурвартаи рудхона, дар мавзее, ки кӯҳ пора-пора ҳамворӣ ва ё нимҳамворӣ дошт, ҷо-ҷо манзилгаҳи одамиён ба назар мерасид.

Баъзе аҳолии ин манзилҳо аз коми руд буттаву дарахти обовард мекашиданд, зеро ҳезум зарур буд барои одамиён, ҳезуме, ки оташдонро фурузон дошта ва нону таомро пухта метавонад.

Албатта нисбати он, ки ба кӯҳистони бироҳи азим масофаи тулонии басо тулониро тай зануву барои ва машаққат бикашӣ ва дарахту бутта бурида, бо душвории зиёд поён кашида фарорӣ ва ҷониби маскани хеш расонӣ, ҳуллас нисбати ҳамаи ин саҳлу осон буд кашидану гирифтани ҳезум аз коми рудоб. Аз коми рудхонаи қариби хонадон ва манзили хештан. Ин вақти камро мегирифт ва чанд рӯз беҳуда намерафт ва ранҷу азобаш тулонӣ набуд...

Вале ҳар кас ҷуръат намекард ҳезуме, ки об меовард, аз коми руд бикашад. Зеро фарроҳо буд руд ва амиқ буд коми он. Ва сардии беҳад дошт оби руд. Зеро аз барфу яхи кӯҳистони осмонрас ибтидо гирифта меомад. Ҳуллас коми аждар барин оби печону сарди басо сард дошт рудхона.

Ва онҳое, ки аз коми сарди руд ҳезумкашӣ мекарданд, аслан ҷавонони ҳузари хунгарм буданд. Рагу пайи одамони солхӯрда, ки хунашон то ҳаде сард гардида буд, андаруни рудоб карахт гашта, камҳаракат шуда, боиси ғарқаву кушта гаштани баъзеи онон шуда метавонист.

Бо вучуди ин андаруни оби руд пирамарде ҳезумкашӣ мекард, ки хуни варо солҳои гузарони умр ба сарди фароварда, ҳар боре ба об дарояд, ба назар мерасид, ки ҳамин ҳозир аждари руд варо фуру кашида, несту нобуд мекунад. Мӯйсафеди фартут инро гӯе медонист, ки баъди ҳезумро доштан, баробари равиши об дасту по зада, аз қувваи равандаи об ҳам истифода бурданӣ шуда, қабзагирифтаи худро муттассил-муттассил ба соҳил меовард: ҳуллас неруи танаш, ки кифоя намекард, бо чораю тадбир ҳезум мегирифт. Ва панҷаҳои пойи шиновараш чун ба зерсанги анқариби соҳил

мерасид, танаширо рост гирифта, пошнаҳояшро ба санглох фишӯрда, бештар зӯр зада, ҳезумро ҷониби хушкӣ мекашид. Рағу пайи барҷаставу қачокилеби вай ҳоло сони решаҳои дарахт метофт, ки сиёҳча бошад, фақат решаҳои дарахт, ки рудоб меовард, дар кундаи дарахт ба назар мерасиду решаҳои мӯйсафед, яъне рағу пайи вай дар ҷамеи баданаш парешон буданд. Мӯйсафед бо зарби ин рағу пайҳои чандир ва кордида ҳар бор ҳезум кашида, хушкӣ меовард, балки ба хушкӣ мебаровард. Ва ниҳоят рӯи санглох нишаста, дастонашро қафо бурда, сарашро ҳамчунин қафо мефиканд ва қафаси тангшудаи синаашро, ки ба кафидан наздик шуда буд, фаррохтар кушода, шушашро аз ҳаво пур мекард. Басо канда-канда ва ҳарисона нафас мегирифт мӯйсафед. Дар ин вазъ қафаси синаи вай заминеро ба хотир меовард, ки зилзила бар он фитода бошад...

Ниҳоят мӯйсафед баъди рост гирифтани нафасаш ва андак ба худ омаданаш, ҳамона зӯр зада, меҳесту табарчае, ки дар соҳил монда буд, бардошта, ба шикастани ҳезум шурӯъ мекард. Пасон шикастаҳоро ба ресмон баста, бандҳоро пуштора карда, ҷониби ҳавлиҳои мардум мебурд. Ҳавлиҳои деҳистоне, ки дар ёнаи кӯҳ дарозрӯя тул кашида буданд. Мӯйсафед он вақтҳо дарвозаи ҳавлиҳоро кӯфта, соҳиби онҳоро хабар медод, ки ҳезум овардааст; зеро на ҳар кас вақту имкон дошт, аз руд ҳезум бикашад ва на ҳар кас вақту имкон дошт ҷониби теғаҳои дуру осмонраси кӯҳистон барои овардани маводи ягонаи сӯзишвориини ин водӣ, яъне ҳезум биравад. Аз ин боис ҳезумҳои аз рудоб кашадаву овардаи мӯйсафед харидор пайдо мекард. Ва мӯйсафеди хаста ҳезумро ба пул бадал дода, ба ҳавлии ҳудаш бармегашту ба назар мерасид, ки аз беҳолии физоянда кунун чанд рӯзи дигар ҳезумкашӣ карда наметавонад...

Вале рӯзи дигар мӯйсафедро боз дар соҳили рудоб медиданд, ки ҳезумкашӣ дорад...

Ҳатто рӯзҳое, ки хастагиаш аз ҳаду ҳисоб мегузашт ва ворид гаштанаш ба об бештар хатарбор мешуд, мӯйсафед аз ҳезумкашӣ намонд ва дар соҳил истода, сими дарозеро ҷониби ҳезуми равони об мепартофт. Ва ҳезуми равон гар анқариби соҳил бошаду қачаки нуги сим бар он андармон гардад, мӯйсафед баробари равиши об қадам зада, ҳезумро муттассил-муттассил ҷониби соҳил мекашид. Ва баъзан дарахтони ба ишкелаки сими мӯйсафед дармонда калон буда, ҷониби хушкӣ кашидани он душворӣ меовард ва ҳезум андаруни маҷро, ба самти худ рафтани шуда, ҷониби соҳил майл намесоخت ва баръакс мӯйсафедро ба самти шинои ҳудаш мекашид, яъне мӯйсафедро ба коми руд андохтани мешуд. Ва ин ҳама бештар рӯзҳое ба амал меомад, ки амвоҷ соҳилбиё неву соҳилгурез шуда бошад. Ва ин ҳангом бар мадади мӯйсафед боз бача мерасид. Барои он ба мадад мерасид, ки намехост ҳезумкаши беҳад беҳолу хасташуда ба оби печон бифитад. Ва чизе, ки бача аз он метарсид, ғарқа гаштан буда. Зеро падару модари ҳуди бача дар об ғарқа шуда, писаракро рӯи замин яккаву танҳо ва сағира монда буданд.

Ва фоҷиаи ғарқа шудани падару модар шабе рух зада буд, ки борони арасот ва тулонӣ рехта, сели азимро хезонда ва оби дарёро боло карда, он дигар дар миёнаҳои соҳил нағунҷида, аз рудхона баромада, ба қисмате аз хонаҳои бари соҳил «ҳучум» оварда буд. Ва ин ҳама нисфи шаб ба амал омада буд, ки мардум аз хавотири ва нигарониҳои чандрӯзаи боришот хаста ва монда шуда, ба хоб рафта буданд. Сокинони ба хобрафтаи ҳавлиҳои анқариби соҳил даме бедор гаштанд, ки барои баъзеи онон аллакай дер шуда буд, хоса барои падару модари бача. Ҳарчанд онҳо зӯр заданд, худашон ва писарчаи худашонро аз селобаи лойқадор, ки ба ҳавли ва хонаҳо зада даромада буд, берун бигиранд, аммо сел зӯри карда, онҳоро ба рудоб кашида буд. Рудоб бошад онҳоро ба тезоб андохт, ба тезобе, ки кам касонро амон меод. Тезоб ҷое буд, ки руд ба самти нишебтар мерафт ва ин чанд километр тул мекашид ва тезоб сари роҳаш ҷо-ҷо дандонаҳо дошт ва бар ин дандонаҳо бачаяку волидайнашро занонда, аз ҳам ҷудо сохта буд. Ва онҳо миёни сели маҳшари печон ҳамдигарро гум карда буданд... Ва баъди мондани борони маҳшар, яъне рӯзи дигар, ки сел фуру нишаста, об ба миёни соҳили муқарарии руд баргашта буд, одамон падару модари бачаро аз поёни тезоб пайдо карданд. Селу тезоб падару модари бачаро кушта, ба соҳил партофта буд. Бачаякро низ баъди ҷустуҷӯи зиёд дарёфта буданд мардуми деҳ. Ва се ҷисми лойқазада, яъне падару модар ва худи бачаро, ки кундаҳои сиёҳу хокиранг барин метофтанд, мардум шуста ба кафан андохта, пасон ба гуристон бурда, супоридани шуданд. Ва даме, ки ҷисми бачаро мисли ҷисми падару модар баъди шустан ба кафан андохтани шуданд, нохост нафаре дарк намуд, ки раги гулӯи бача меҷумбад. Ва қариб ноайён ҷумбидани раги гулӯ нишоне буд, ки бача ҳанӯз ҷон дорад. Як зарра ҳам бошад, ҷон дорад. Аз ин боис қарор гардид, ки бачаро фақат баъди ҷонаш битамом баромадан ва мурданаи ба қабристон бубаранду ба гӯрхонаи сеюм биспаранд; гӯрхонаи сеюме, ки дар бари гӯрхонаҳои падару модараш барои ин бача канда буданд. Албатта аз гумоне канда буданд, ки бача ҳам мурда бошад. Вале бача зинда буд ҳанӯз ва одамон наметавонишанд одами зиндаро ба қабристон бурда, гӯр бикунанд.

Вале бачаяк он рӯз зинда монда буд ва рӯзи дигар ҳамчуни зиндагии оҷизонаашро давом меод. Балки ҷумбиши раги гулӯяш айёнтар гашта буд ва айёнтар гашта. Нафасгириаш ҳам дидани мешуд. Ҷонаки бозмондаи бача муттассил—муттассил қувват мегирифт ва нишоне буд, ки ҷисми нумӯёдораи аз зарби марг фано наёфта ва нерӯ хоҳад гирифт. Дар ҳақиқат бача он маротиба бар ҳаёт баргашт. Ба ҳаёте, ки дар он намонда буданд падару модари худаш.... Хонаю дари падари ва модари низ аз миён рафта, ҷойи онҳо танҳо санглоху лойқа монда буд. Лойқае, ки баъди гузашти сел хушида, ҷо-ҷо кафида, хокрез шуда, санглохаш айёнтар гардида буданд. Бача маҷбур буд сарпаноҳи дигар бичӯяд. Зеро одами зинда бе сарпаноҳ ва бе хонаву ҷо зиста наметавоништааст. Бача ниҳоят

ба хонаи як хеши падарӣ ва модарӣ, ки дар болодасти деҳа буд, сар халонд, вале гоҳ-гоҳ ба санглохи анқариби соҳил мефаромад, ки он ҷо дар собиқ хонаву дари ободи падару модари меҳрубону азизи худаш буданд. Бача ин ҷо рӯи сангҳо ва лойқаи хокшуда тулонӣ менишаст ва бар андешаи худ фуру мерафт ва баробари ин мӯйсафеди ҳезумкашро дар соҳил медид. Ва чун ба чангаки ресмон ва қақаи сими мӯйсафед ҳезум дармемонд ва гар ҳезум калон бошаду дар кашидану ҷониби соҳил наздик карданаи мӯйсафед душворӣ бикашад, бача ба мадади вай мерасид. Зеро намехост мӯйсафеди беҳол низ дар рудоб ғарқа бишавад, чунон ки ғарқа шуда буданд падару модари худи бача...

Чун мӯйсафед ҳезумҳоро аз руд берун мегирифт ва пора-пора мекард, пасон пуштора гирифта, барои дарёфти харидор ба даруни деҳаи дарозо медаромад, бача то пас омадани ҳезумкаш паҳлӯи ҳезумҳои шикастаи вай менишаст. Ва мӯйсафед пас гашта, шикастаҳои дигарро ҳам мебурд ва пул мекард ва аҷибаш, ки бар ин бачаи танҳои танҳомонда низ чанд танга меод.

Вале ин тангаҳоро, баъди ба ҳавлии хешаш баргаштани бача, он хешашу завҷаи вай бо ину он роҳ соҳиб мегашт ва баъзан бо роҳи зурӣ низ кашаи мегирифт.

Ва бача боз медонист, ки ҳезумкаш ҳам, чун ба ҳавлии худаш бирасад, фарзандонаш, яъне духтарашу писараш, бо ин роҳ, ё роҳи дигар, пулҳои бо саҳтӣ дарёфтаи вайро мерабоиянд ва онро бо ин роҳ ва ё роҳи дигар азони худ карданӣ мешаванд. Ва онҳо низ ин пулро ҳатто бо роҳи зурӣ азони худ мекунанд...

Мӯйсафед, ки дасти тихӣ мемонд, боз илоҷ наёфта, рӯзҳои дигар боз ба соҳили рудоба баргашта, ба ҳезумкашӣ даст мезад. Зеро ин василаи ягонаи дарёфти қути лоямут ва рӯзгузарониаш буд, ҳарчанд, ки манфиати зиёди ин пулҳоро фарзандонаш медиданд.

Мӯйсафед назди фарзандони барқади худ қадре надошт, варна кадом фарзанд мемонд, пири фартут ба рудоби балохез фарояд ва қариб ҳар рӯз бо марги яқин бозӣ созад, марги обие, ки қавонони обдон ва қавитан ва чолокро ҳам баъзан ба коми нестӣ мекашид. Мӯйсафед ҳам гӯё хастагии аз ҳад фузудаи худро медонист, ки рӯзҳои охир ба об надаромада, дар соҳил истода, барои гирифтани ҳезум аз симу чангак истифода мебурд. Ва ана боз чангак андохта буд ба дарахти обоварди дигар ва сершоҳу барг, ҳол он, ки дар собиқ, бар чунин дарахтон, ки руд ягон-ягон меовард, мӯйсафед ишкелак намеандохт. Вале мӯйсафед, ки сим партофта, бар чунин дарахт ишкелак андохта буд, сабабашро чунин шарҳ дода буд ва албатта шарҳ дода буд барои писарак, ки ҳар рӯз дар соҳили рудоб буд:

-Медонам, ки аз фарзандонам бӯйи умед нест. Ин фарзандон, ки зиндаи мана таъмин карда наметавонанд: мурдаи маро ҳам саришта карданашон дар гумон. Ман бошам пир, як почаам ин ҷо, почаи дигарам дар лаби гӯр. Вале барои мурда ҳам пул лозим—барои гӯру чуби мурда пул лозим...

Яқин ҳезумкаш, акнун, мехост пули бештар ба даст биёрад ва аз фарзандон ҷое пинҳон кунад ва пеш аз маргаш онро ба чанд баинсофи деҳ дода, васият созад, ки пули захиракарда ва ғиёмкардаи варо барои гуру чуб ва кафанвориву мурдашӯй ва дигар хароҷоти маросими марги вай, яъне маросими марги ҳудаш сарф кунанд. Чунин мехост мӯйсафед. Аз ин муҷиб сим андохта буд ба дарахти азиму вазнини обовард. Албатта, агар дарахтро кашида бароварда метавонист, маблағи зиёдтар ба даст оварданааш аз эҳтимол дур набуд.

Ва бача боз бар мадади мӯйсафед расида буд.

Ва онҳо дукаса зӯр зада, ҳезумро ҷониби соҳил мекашиданд.

Вале беҳабар буданд, ки соҳил мекафад дар зери пошон. Ва баъд пораи соҳил якбора фуру рафта буду мӯйсафеду бача андаруни рудоб афтода буданд.

Ва ҳамроҳи пораи соҳил фуру рафта, нопадид гардиданд. Ва ҷойи фурурафтаи онон ҳубоб ва лойқа ба ҷӯш омад рӯи об.

Муқаддам аз он, ки мӯйсафед аз руд сар барорад ва бачаро рӯи об надида, аз нав ғутта занад, аз миён чанд фурсат гузашт. Ва ҳарчанд об хира буд, мӯйсафед бо дастонаш палмосида-палмосида бачаро дарёфт. Бачаро, ки дар умқи об низ сими ба ҳезум андармоншударо дар даст медошт. Ва мӯйсафед зӯр зада, дастони бачаро аз сим раҳо карда, тани варо рӯи об баровард. Бача шуши аз тангӣ ба кафидан наздикшудаи ҳудро аз ҳаво пур карданӣ шуда, ҳамроҳи ҳаво об ҳам фуру мекашид. Ва мӯйсафед зӯр зада, бачаро баландтар бардошт, то аз ҳаво озодтар ва бештар нафас гирифта тавонад...

Акнун бачаро бурдан лозим буд ҷониби соҳили дурмонда, ки мӯйсафед барои ҳамин қадал ба харҷ меод.

Аммо амвоҷ имрӯз соҳилгурез буду мӯйсафеду бачаро ба миёни руд мекашид. Бо вучуди ин дер ва ё зуд ба соҳил расидани мӯйсафеду бача имкон дошт, ки мӯйсафед беист барои ин дасту по мезад. Бале дер ё зуд мӯйсафед ҳудашу бачаро ба соҳил расонда метавонист, гар хатари дигар наздик намеомад. Ва ин бошад ба тезоб вобастагӣ дошт.

Тезоб ҷое буд, ки руд чандин километр ба нишебии бештар майл мекард ва бо суръати беҳад фузуда аз миёни новаи сангӣ мерафт. Новаи азими сангӣ, ки ҳуди руд дар муддати садсолаҳо дар натиҷаи лесидани мудомӣ кӯҳ сохта буд. Ва андаруни новаи сангӣ ҷо-ҷо шахпораҳои сарзада ҳанӯз монда буданд. Шахпораҳои ҷо-ҷо сарзада, ки дандонаи коми новаро ба хотир меоварданд.

Дарахте, ки сими мӯйсафеду бача дар тани он монда буд, ба ҳамин дандонаҳои сангину теғадори андаруни новаи азими тезоб печутобзанон бархӯрда-бархӯрда мерафт. Ва аз бархуриши пурфишор баъзе шохаҳои дарахт шикаста ва қисмате аз танаву кунда печутобхӯрон ҷудо мешуданд. Зеро об бо фишори беҳадаш дарахтро бар дандонаҳои андаруни новаи тезоб мезаду тоб меод.

Ва ҳоло амвоҷ бо ҳамин фишори беҳадаш бачаро ҳамроҳи мӯйсафед ҷониби дандонаҳои теғадору сангини андаруни ноаи азими ҳудаи мебурд. Ва мебурд сӯи марги навбатӣ...

Мӯйсафед тамоми нерӯи боқимондаи ҷисми ҳастаи ҳудро истифода бурда ва бештар дасту по зада, кӯшиш ба харҷ меод, то бачаро аз дандонаҳои коми тезоб дур гирифта тавонад ва бархуриш бо ин дандонаҳои тезоб бачаро аз дасти вай ҷудо накунад. Ва мӯйсафед, ки беист дасту по зада, кулулаву гоҳе дарозо мешуд ва аз бари дандонашае бачаро гузаронида тавониста буд. Аз бари дандонашаи дигар ҳам гузаронд.

Тезоб онҳоро бо суръати беҳад ҷониби дандонашаҳои дигар мебурд.

Мӯйсафед боз аз паҳлӯи як дандонашаи дигар бачаро беосеб гузаронида тавонист.

Коми азими тезоб бошад дандонашаҳои зиёди зиёду зиёд дошт.

Ва ана тезоб зурӣ карду мӯйсафеду бачаро ба дандонашаи дигар зад!

Фақат мӯйсафед тавонист пуржин барин як дасташро ба дандонашаи фишӯрда, таъсири зарбаро камтар созад ва баробари ин бачаро аз дасти дигараш раҳо накунад. Онҳо аз ин дандонашаи ҳам беосеб гузашта тавониста буданд.

Вале дандонашаҳои дигар буд сари роҳи об. То охири ноа зиёд буд дандонаҳои ноаи азими рудхона.

Амвоҷи кафкзада ва печон ва ҷунундор мӯйсафеду бачаро печонда, ҷониби ҳамин дандонашаҳо мебурданду мебурданд. Пеши назари бача барқсон манзаре меода, ки ҷӣ тавр ҳудашу падару модарашро селобу тезоб ба дандонашаҳои зада-зада, беадору ҳаста ва абғору фарсуда карда, билохир ба марг расонда буд. Яқинтараш падару модараш мурда буданду бачаи зарббардошта, бо як тасодуфи оқиз зинда монда ва ҳаётро идома дода тавониста буд. Акнун бошад бачаро тезоб аз нав мезад ба дандонашаҳо ва мезад.

Ва ин дафъа мезад ҳамроҳи мӯйсафеди ҳезумкаш. Ва мезад...

Фақат ҳезумкаш ҳоло ҳама зӯрашро, ки дар кашидани азимтарин ҳезумҳо истифода бурда метавонист, якҷоя намуда, зарбаҳои навбатиро ба танаи дандонашаҳои навбатӣ сахл мекард ва ҳатто тавониста буд аз бари ин дандонашаи бидорад. Шояд медонист ҷунин накунад, тезоб ҳудашу бачаро ба чанд дандонашаи дигари сари роҳаш зада, шалпару ҳаста ва абғор карда, аз ҳам ҷудо намуда, беҳолу захмию ғарқа сохтани яқин аст. Шояд ягона илҷро мӯйсафед ҳоло дар доштани бари дандонашаи дониста, ки ин дафъа ҷунин карда буд ва дандонашаи навбатиро дастонаш амбур барин қапида буд...

Аммо тезоб ба вай ва бача фишор меоварду меҳост онҳоро аз дандонашаи ҷудо созад ва тоб дода бараду ба дандонашаи дигар бизанад. Кафки об баъзан аз китфу гардану сари онҳо боло мерафт ва боло мерафт.

Вале як дасти мӯйсафед, танаи дандонашаи сар додан намеҳост, ки ғайри ин ҳоло дигар илҷ ҳам намеёфт. Не, илҷи дигар ҳам пайдо

намуд, ки зӯр зада, бачаро тела дода-тела дода, ба нуги дандонашах бароварданӣ шуд. Ҳаа, ба он дандонашахе бароварданӣ шуд, ки бо як даст аз бари он дошта буд. Нуги дандонашах бошад аз об берун буд, ҳарчанд аз расиши доимии чарахсаҳои об болои он низ патакчадору лағжон ва лағжон буд. Бача то сари дандонашах нарасида, лағжида поён рафт, вале мӯйсафед ўро боздошта, боз зӯр зада, боло бардошт... Ниҳоят баъди зӯрзаниҳои зиёду зиёд бачаро болои шах бароварда тавониста буд. Ва ҳезукмкаши пир акнун метавонист дудафта аз дандонашах дошта, андак ба худ биёяд, зеро басо беҳолу шалпар гардида, номураттаб пасту боло рафтани пештанааш, ҳатто андаруни оби кафкзадаи парфишори печон эҳсос мегашт. Мӯйсафед ҳанӯз дами фишори тезоб буд. Вале агар тезоб ўро канда барад, бача чӣ мекунад сари дандонаи миёни тезоби печони кушанда. Мӯйсафед шояд боз ғайри ин, ки худааш ҳам барои сари дандонашах баромадан азм кунад, дигар илоҷ наёфта буд. Бале, гӯё дигар илоҷе надошт ҳоло. Вале ду бор лағжида андаруни об поён зад ва қариб, ки об ўро канда бурда буд. Вале ҷонталвоса танаи дандонашахро боз дошта ва бо талошҳои зиёд ва ёрии бача, ки аз остинҳои шилтаи куртаи вай дошта, боло мекашид, ниҳоят болои дандонашах баромаданаш муяссар ҳам гардид.

Кунун паҳлӯи бача менишаст мӯйсафед, паҳлӯи бачае менишаст, ки мисли худааш либосҳои саропо тар дошт.

Ва бача бошад ҳоло ғаллаёни эҳсосро дарк мекард дар қабат-қабати ҷонаш. Эҳсосе, ки зинда мондаасту мӯйсафед низ зинда асту ба паҳлӯяш вай баромада тавонистааст... Эҳсосе, ки...

Бача аз ғаллаёни эҳсосе, ки ба зиндагӣ баргаштаанд, ҳоло ба чизи дигар сарфаҳм намерафт, ки аз соҳил дур мондаанд ва ҳарчанд болои дандонашах шудаанд, вале дар коми тезоб истодаанд. Дар коми тезобе, ки дандонашахҳош дандони аждар барин барҷаста ва тару тез аст. Ва гар рӯи дандони аждар ҷондоре монда бошад, магар маънои наҷоти варо дорад ва ё маънои маргашро?... Бачаву мӯйсафед бошанд, рӯи дандони аждари тезоб буданд ва амвоҷи тезоб забони аждар барин гоҳ боло хез зада, гоҳ фуру нишаста, гоҳ ба пойи мӯйсафеду бача расида, гӯё таъқид карданӣ мегашт, ки аз наҷоти муваққатӣ шодӣ накунад ва ман шуморо билохир фуру мекашам ва фуру мекашам...

Ва бача ҳам боз муттассил ба маънои он мерасид, ки марг варо боз ба «оғӯшаш» гирифтааст, ҳарчанд, ки ҳанӯз накуштааст.

Ва нигоҳи мӯйсафеду бача рафта буданд, беихтиёр, ҷониби масканғаҳи одамиён, яъне ҷониби деҳ. Зеро инсон, дар ҳолате, ки бо марг рӯ ба рӯ шуда ва бечора монда, ҷониби одамони дигар чашми умед медӯхтааст. Ҳаа, одамӣ ба одамӣ зор мешуда баъзан ва ҳатто барои аз дурӣ тофтани одамӣ ҳам баъзан зор мешуда....

...Вале сокинони деҳ ҳоло ба назар намерасиданд: гӯё онҳоро низ оби печон кайҳо печонда кучое бурда ғарқа ва нест карда буда. Ва ягона чизе,

ки дар атроф монда буд, сурати ҳавливу хонаҳо ва дарахту кӯҳҳо ва ду соҳили аз ҳам дури дарё буда...

Ва соате манзар чунин якранг монда буд ва чунин якранг монда.

Баъд чанд мавҷудоти ҳаракаткунанда ба назар расиданд. Ва он мавҷудоти дар ҳаракат, албатта, ҷониби тезоб намеоманд, ки мӯйсафеду бача андаруни он монда буданд. Балки аз пайраҳаи қариби соҳил мегузаштанд ва мерафтанд. Мерафтанд яқин аз пайи кадом зарурати рӯзгори худашон. Ва онҳо албатта одамон буданд...

Ва нигоҳи яке аз онҳо гар тасодуфан даруни тезоб намерафт шояд беҳабари рӯйдод онон гузашта мерафтанд ва мерафтанд. Оне, ки болои дандонашах ду нафарро дида буд, ба чашми худ, дар аввал, бовараш наомад. Зеро ин ҷо аз рӯзи ба дунё омаданашон боре болои дандонашахҳои аждари тезоб одамо надида буд вай. Баъд вай аз ҳайрат баромаду ҳамроҳони аз вай гузашта, пеш рафтаашро огоҳ намуд, ки андаруни тезоб нигаранд.

Ҳамроҳони вай истода, ҷониби тезоб нобовар дида андохтанд. Болои дандонашахи тезоб инсонҳои зиндари диданд. Чунинашро боре надида буданд. Ва ҳайратзада истоданд чанде онҳо, балки зиёд истоданд ва пасон раду бадал шурӯъ шуд миёни онон. Ва дидаи худро таҳлил мекарданд миёни худ ва таҳлил мекарданд яқин онҳо...

Муқаддам аз он, ки одамон якеро ҳавлии мӯйсафед фиристонанд ва дигарро ба ҷониби ҳавлии хешовандони бача фиристонанд, аз миён чанд муддат гузашта буд. Онҳо шояд гумон мекарданд, ки хабар додани рӯйдод ҳамаро ислоҳ созад... Зеро одамон лаҳзаи беилоҷӣ ҳамеша ба ягон чизи ба ихтиёраш набуда умед мебаастааст...

Баъди рафтани хабарчиҳо боз муддатҳо гузашт, муқаддам аз он, ки писару духтари мӯйсафед назди дарвозаи ҳавлиашон намоён гарданд. Одамони соҳил гумон доштанд писару духтари мӯйсафед баъди дидани ҳодиса бесаришта шуда, ҳадаҳа ҷониби тезоб меоянд, ки ҳаёти падарашон он ҷо дар хатар аст: ин ҷо расида, ҳамроҳи одамон барои наҷоти падарашон чора меандешанд ва талош меварзанд.

Вале фарзандони ҳезумкаш, ки назди дарвозаи ҳавлии худи мӯйсафед як пайдо шуда, ҷониби тезоб синча карда буданд, пеш наомаданд, гӯё ба асли рӯйдод сарфаҳм нарафтанд. Нигоҳҳошон кунд буд. Шояд банг зада ва ё наша қашида буданд ва ё қақида об карда, ошомида буданд онон, ки чунин метофтанд ва метофтанд.

Одамон албатта шунида буданд, ки фарзандони мӯйсафед хислатҳои носара пайдо кардаанд, зеро дар мавзеҳои танг сир пинҳон намонад— шунида буданд, ки писари мӯйсафед ба хоҳараш низ ин корҳоро ёд дода, яъне истеъмоли бангу қақидаро ёд дода, варна дар чунин мавзеҳо ҷинси латиф ва заиф чунин чизро истеъмол насозад, балки аз он дарҳазар зиндагӣ ба сар бубарад. Одамон ун ҳамаро шунида буданд ва каму беш медонистанд, вале то ҳол тасаввур карда наметавонистанд, ки фарзандони

мӯйсафед аз ҳад гузаштаанд, ки ҳатто нисбати тақдири падари худ бепарво шудаанд ва лаҳзае, ки мӯйсафед дар коми марг истода, ҷониби вай қадам ранча намедоранд ва сӯяш намеоянд ва баръакс писару духтари мӯйсафед карахтона тоб хӯрда, ба ҳавлӣ ворид шуда, нопадид мегарданд ва дигар ба чашм намерасанд. Ё маънои рӯйдодаро сарфаҳм нарафта буданд онҳо аз таъсири банг ва наша ва чакида...

Мӯйсафед, албатта, нокасиҳои фарзандони худро аз дигарон бештар медонист, бо вучуди ин то лаҳзаи ҳозир тасаввур карда наметавонист, ки фарзандонаш ҳатто ба соҳили тезоб намеоянд, ки бегонагон омадаанд. Охир ин ҷо падарашон дар коми марг монда... Мӯйсафед оҳе кашид, ки миёни шуввоси беҳади тезоб ноайён монд.

Бачаи паҳлӯяш бошад, миёни марғоб баногаҳ дарк намуд, ки ин пири ҳезумкаш бо худаш ҳамқисмат буда. Зеро хешовандони худи бача низ наомада буданд ба соҳили тезоб, яъне хешоне, ки бача дар хонаи онон муддати охир сарпаноҳ ҷуста буд. Хуллас худашу мӯйсафед танҳо ва бепаноҳ будаанд дар зиндагӣ. Зиндагӣ, ки онҳоро якҷоя ва бо тасодуф ба коми тезоб партофта, яъне ба марг кашида онҳоро якҷоя. Ва тезоби руд имкон намедихад барои шино карда, ҷониби соҳил рафтани ва аз соҳил низ нафаре заҳра надорад ба тезоб даромада, ба наҷоти онҳо бирасад. Симу расан партофтан ҳоло ҷониби мӯйсафеду бача фоида надорад, зеро симу расан ба онҳо намерасад, ки онҳо аз соҳил басо дур мондаанд...

«Дафъаи гузашта об падару модарамро кушта, маро накушта буд, ки ин маротиба бидушад, - аз дил гузаронд бача-Меғуянд, ки марг тӯмаи худро ду бор раҳо намекунад...»

Одамони соҳил низ, чуноне ки ҷониби тӯмаи марг нигаранд, ҳамчунин менигаристанд ҷониби бача ва мӯйсафед. Менигаристанду на пеш омада метавонистанд ва на коре карда. Чӣ кор ҳам карда метавон нисбати касе, ки дар коми аҷдар монда?

Рӯз ба мурдан шурӯъ карда буд. Рӯз мемурд чуноне ки миранд одамон ва миранд ҳама чизи олам.

Рӯз мемурд миёни заминро осмон, чунон ки миранд ҷондорон миёни тезоб.

Кушандаи рӯз мисли касоне буд, ки бидушанду вале барои рафъ сохтани ҳарфҳои носазо ва гумони дигарҳо азо бигиранд ва либоси азо бидушанд барои куштаи худ, яъне шаб чодари сиёҳ ба бар карда буд гӯё ки дар мотами рӯзи куштаи худ.

Паси чодари азогирифтаву сиёҳи шаб мӯйсафеду бача аз назари одамони соҳил нопаёдо шуданд. Одамоне, ки ҳоло яқин фикр мекарданд «шаби кушандаи рӯз мӯйсафеду бачаро ҳам бидушад яқин, бидушад бо тезоби сард якҷоя шуда».

Одамони беилоҷмондаи деҳ ҳоло дигар илоҷ надоштанд, ғайри он, ки ҷониби хонаҳои худашон бираванд.

Шаби тирапӯш болои олам ва болои тезоб ҳамоно ҳукмфармой мекард.

Шаби тирапӯш, ки тиракориҳои зиёду зиёд карда метавонист.

Балки тезоби дили шабистон тиракориҳои бештар карда метавонист... Ва шуввоси он ба дил бештар хавотирӣ меандошт... Шуввосе, ки мисли тирагии шаб гӯё охир надошт...

Шаби тирапӯш болои олам ва болои тезоб ҳамонро ҳукмфармоӣ мекард.

Вале вақте аз вақтҳо ва соате аз соатҳо аз замири шаби кушанда нишонаҳое рӯ зад, ки зуҳури рӯзи навине буда. Зуҳуре, ки меларзид, вале муттассил қувват мегирифт. Ва зуҳури нав муттассил мекушт сиёҳии шаби рӯзкуштаро. Кушандаро мекуштаанд чунин.

Аз мурдани як рӯзе то дамидани нишони рӯзи дигар гӯё аз байн мударӯи беохири беохир гузашта буд ва гузашта.

Ва одамони деҳистони соҳил бедор шуда, равзана ва дарҳои худро кушода ва ё назди девори ҳавлӣ омада, дида меандоштанд ҷониби тезоб. Ба гумоне дида меандоштанд, ки мӯйсафеду бачаро яқин, намебинанд болои яке аз дадонашаҳои тезоби ҳамакуш ва марговар. Тезобе, ки ду ҷондори беилоҷро, ду инсони бечораро шаб фурӯ кашида ва кайҳо қурбон карда ва бурда. Кайҳо ва кайҳо...

Вале баръакси гумони деҳиён болои яке аз дандонаҳои коми аждари об метофтанд ба назар мӯйсафеду бача якҷоя. Мӯйсафеду бача, ки мисли шомии гузашта ҷафси ҳам менишастанд ва намечумбиданд.

Ва одамон, ки аз даричаву равзана ва дарвозаву болои деворҳои ҳавлешон ба онҳо менигаристанд, дар ҳайрат меистоданд аз ин. Ва боварашон меомаду намеомад. Боварашон меомаду намеомад, ки мӯйсафеду бача чӣ тур зинда монда то ҳанӯз. Дар коми марг зинда монда то ҳанӯз. Ва магар зинда будан мумкин дар коми марг?...

Ҳайрати муттассили одамон бар таваҷҷӯҳи физоянда бадал меёфт. Таваҷҷӯҳе нисбати мӯйсафеду бача.

Алайҳи даҳшати марг ва даҳшати тезоб ва шамоли обе, ки шаб ях барин сард мегашт, соатҳои тулонӣ ва тулонӣ истодагарӣ кардан ва ғарқа нагаштан ва болои дандонашаҳо тоб овардан, хуллас намурдани мӯйсафеду бача, дар дили деҳиён нисбати онҳо як чизи ба ихлос шабеҳ низ бедор мекард. Ва одамон назди равзанаву даричаи худ ноҷумбон аз мӯйсафеду бача чашм намеканданд ва бори аввал ба сарашон ҳаёле роҳ меёфт, ки «илоҷи наҷоти ин бандаҳои Худо ҳаст ё не? Ҳаст, ё не?... Охир онҳо низ ҳуқуқи зистан доранд ҳанӯз... Ҳуқуқи зистан доранд ҳанӯз он ду банди Худо низ...»

Ва дар сари одамон боз ҳаёле шакл мегирифт, ки «гар худамон низ ба ҳолати шабеҳи ин ду банди худо гирифтор мешудем, чӣ мешуд ҳоламон ва чӣ мекарданд бо мо дигарон? Он гоҳ худӣҳо ва бегонаҳо рӯй метофтанд магар аз мо ва моро магар мегузоштанд ба ҳоли худамон ва магар мерафтанд аз пайи зиндагии худ? Магар ва магар ва магар?...»

Чунин андешаҳо одамонро боз ҷамъ оварда буд ба соҳили тезоб. Онҳо хомӯшона андеша меронданд ва пасон ба раду бадал омада буданд миёни

худ... Раду бадали онон баъди соатҳо ба натиҷае анҷом пазируфта буд, ки ду ҷавони обдонро водошта буданд то ворид бишаванд ба тезоб. Ду ҷавоне буданд, ки аз руд баъзан ҳезум мекашиданд ва печишҳои обро медонистанд, ҳарчанд то ҳол аз дигар ҷойҳои, ки руд нисбатан ором буд, ҳезум мегирифтанд. Акнун ба тезоб ворид шудани ин ҷавонон зарур буд. Тезобе, ки чанд километр тӯл мекашид ва беист шуввос мезаду шуввос ва печида кафк мекарду кафк...

Одамони соҳил гумон мекарданд, мӯйсафеду бачаро гар наҷот бидиҳанд, заррае аз ҷони худашон низ наҷот хӯрда бошад: зеро одамӣ ҳамеша дар наҷоти ҷони дигарон заррае наҷоти ҷони худро медидааст. Одамон мехостанд, мӯйсафеду бачаро боз ба хотире наҷот бахшанд, ки гар худашон ба тезоб афтанд ва ё ҳолати шабеҳи ин гирифтор бишавад, дигарон бетараф намонда бошанд ва барои наҷоти ҷони онон чунин талошгарӣ зоҳир карда бошанд. Чунин талошгарӣ зоҳир карда бошанд.....

Ҳоло ҷавонони обдон беист дасту по зада, талош меварзиданд, то аз бари дандонашаҳои тезоби ҳавлноқ бигзаранд ва ба дандонашае, ки мӯйсафеду бача болои он мондаанд, наздик шуда тонанд. Вале дар ҳар печи об барои онҳо хатари ҷон пеш меомад. Ва тезоб ҷавононро печонда, ба ихтиёри худ гирифта, ба ҷони онҳо бозӣ карданӣ ва дар ин бозиҳои хоси худа онҳоро фуру бурданӣ буд. Онҳоро фуру бурданӣ буд...

Тасодуф даст дод ва ё хоҳиши одамон мададгори кард ва ё Худованд иноят намуд, ки ҷавонон баъди чандин бор ғутидан ва чандин бор ба об печидан, ниҳоят расида тавонистанд ба дандонашае, ки болояш меистод мӯйсафед ва бача. Ҷавонон шахро аз ду тараф доштанд, ки болояш мӯйсафеду бача буданд. Ва дар ҳолате, ки шахро медоштанд, андак ба худ омаданӣ шуданд, зеро хастагиашон аз ҳад фузуда буд. Фузуда буд дар бозиҳои ҷон дами тезоби печони кафкзада.

Пасон ҷавонон мӯйсафеду бачаро ишора карданд, ки аз шах фароянд ва ҳамроҳи онон талош варзанд барои шино кардан ва рафтан ҷониби соҳили дурмонда.

Мӯйсафед бачаро нишеб кард ҷониби ҷавонони ин ҷо расида, вале худа аз болои дандонаша нафаромад, ҳарчанд ҷавонони обдон инро мунтазирӣ мекашиданд. «Мо барои наҷоти мӯйсафед омадему вай саркашӣ мекунад?!»-ҳамин маънӣ дошт тааҷҷуби бесухани ҷавонон.

Вале мӯйсафеди ҳезумкаш аз болои дандонаша нафаромада, ҳамоно ишора мекард, ки ҷавонони обдон бачаро бубаранду варо, яъне мӯйсафедро ба ҳоли худаш вогузоранд. Вогузоранд сари дандонашаи тезоб...

«Мӯсафед шояд девона шуда!...-ба қаҳр меомаданд ҷавонон.-набошад ғами халосиашро меҳӯрд? Ва кист, ки ғами халосии ҷонашро нахӯрда бошад?...»

Хуллас мӯйсафеди ҳезумкаш ҳамоно аз сари дандонаша намефаромад ва дами тезоб, ки бо қувваи беҳадаш ба тан мезад, бисёр

истодани ҷавонон ҳам осон набуд, балки номумкин мегашт.

Вале мӯйсафед ишора мекард, ки дар ин тезоб як худи бачаро ҳам дукаса ба соҳил баргардондан осон нест...

«Вале барои наҷоти ту боз кадоме ҷони худро ба хатар андохта, ба ин тезоб ворид мешаваду ин ҷо мерасад?»-қаҳри фузудаи ҷавонони обдон чунин буда.

Мӯйсафед бошад ҳамоно ишора мекард, ки ҳоло фақат бачаро баранд шуд.

Ва ҷавонони хунтез, ки дами фишори беҳади тезоб бо сад азоб меистоданд, ниҳоят «ту худат медонӣ, пиракӣ!» гуфта, қаҳр карда, аз баҳри мӯйсафед баромада, дастҳои бачаро аз ду ҷониб сахттар дошта, аз дандонашах ҷудо шуда, ҷониби соҳил майл намуданд. «Ин пиракӣ, ки худаш аз марг халос хӯрдан намеход, мо чӣ кор карда метонем?!»-ҳамин буд ақидаи ҷавонони обдони хунтез.

Онҳо аз ду тараф бо як даст бачаро дошта ва бо дастони дигар ғарқ нашудани худро ва самти рафтани худро таъмин намуда, дар талош шуданд. Барои онҳо нисбате, ки дар алоҳидагӣ шино карда, ба харсанги миёни тезоб расида буданд, сенафара дар тезоби печон шино кардан душвории беш дошт. Аз ин боис тезоб ба зудӣ ҷавонро печонду ба як дандонашахи дигари комаш зад. Бача аз дасти ҷавоне, ки дар танаи дандонашахи навбатӣ зарби асосиро ба тани худ гирифта буд, хато хӯрд. Ва ҷавоне, ки ин зарбаро бар тани худ гирифта буд, бар об фуру рафт.

Аз гумоне, ки ҷавон ғарқа шудааст, одамони соҳил ғирев бардоштанд. «Дар коми марг мӯйсафеду бача буданд, кифоят набуд, ки боз ду ҷавонро андохтем ба оби кушанда»-чунин маънӣ дошт ғиреви ун одамон.

Болои яке аз дандонашахҳои руд бошад, мӯйсафеди ҳезумкаш кучактар ва фурутар шуда буд, зеро дар ин фоҷиаҳо худашро бештар гунаҳкор мепиндошт: «агар ман ҳезумкашӣ намекардам... Агар ман ба дурахти азим чангак намеандохтам...агар... »

Вале сари ҷавоне, ки дар тезоб гум гардида буд, баъди фурсатҳои тулонӣ намоён шуд. Аз хело поён намоён гардид, аз поён, ки об печонда, аллакай он ҷо бурда буда варо. Ва азбаскӣ он ҷавони гумшуда ву намоёнгашта миёни печиши об сахл дасту по ҷумбонд, аз ин бармеомад, ки ҳанӯз зинда аст ва ҷон дорад. Зинда аст, ҳарчанд, ки тезоб варо ҷониби дандонаҳои дигари комаш мебурд. Мебурд, ки боз ба дандонашахе бизанаду бештар абгор ва билохир нобуд созад.

Ва ҷавонмарди зарбхӯрда хело печуб зад, ки ба дандонашахи навбатӣ барнахӯрда бигзарад. Ва боз аз бари дандонашахи дигар ва боз аз бари дандонашахи дигару дигар бигзарад...

Ҷавони дигар ҳам бо талошҳои зиёд бачаро наздик бурдан меҳост ба соҳил. Наздик бурдан меҳост, ҳарчанд тезоб кам касонро зинда раҳо карда буд аз ин ҷой.

Мӯйсафеди ҳезумкаш болои дандонашахи тезоб аз ин ҳам чашм наканда, мурдаи беҳис барин меистод.

Аз нав тасодуф рух дод ва ё чизи дигар шуд, ки баъди ҷонбозиҳои зиёд ва печUTOби беҳади беҳад ва гузаштан аз бари хатарҳои марғбори бешумор яке аз ҷавонони андаруни об бачаро наздик бурда тавонист ба соҳил. Наздиктар бурд ба соҳил. Соҳиле, ки одамони беқароршуда давида, баъзе сим ва баъзе хода ёзонда ва баъзе ресмон партофта, ҷавону бачаро аз коми тезоб доштани ва берун кашидани мешуданд. Вале ба ун ҷавони андаруни об доштани нуги чизҳои сӯяш партофта муяссар намегашт.

Одамон дар изтиробӣ бештар ҳамоно медаванд ва ҳамоно нуги хода, ё симро дароз карда ва ё ресмон партофтани мешуданд ҷониби вай...

Ҷавони дигари зарбхӯрдаву ҷудошуда аз миёни дандонашаҳои дигари коми аждаҳои руд печUTOбхӯрон мегузашту мегузашт ва миёни амвоҷи печони кафкзада ва ҷӯшзанандаи пурталотум гоҳ гум мегашту гоҳ намоён мешуд.

Ҷавони дигар, ки бачаяк дар дасташ буд, ниҳоят нуги кадом расан ё симро дошта тавонист ва одамони дартози пуриштироб доштаи ҷавонро мекашиданд ҷониби соҳил ва мекашиданд.

Ҷавони дигари зарбхӯрда ҳам аз бари дандонашаҳо ва печиши кафкзадаи руд мегузашт ва мегузашт. Ниҳоят аз тезоб ба ҷое расида буд, ки рудхона он қадар зиёд сарнишеб намерафт, яъне ки об аз миёни новаҳои сангӣ берун зада, паҳну парешон гашта, доман паҳм карда ва бар шохабаҳо тақсим гардида, нисбатан ором мегирифт ва кафкаш ҳам акнун кам бар назар мерасид ва ин ҷо умеди халос шудан ва амон мондан бештар буд.

Ҷавони дигару бачаякро бошад одамон аз новаи тезоб берун мекашиданд ва берун мекашиданд. Шукри беҳаде!...

Аз тунукӯби поён ҷавони дигар ҳам ҳудахро ба соҳил наздик бурда буд ва берун мегирифт ва ҳарчанд ҳудахро базӯр ба по рост мегирифт ва якёнаву қачақшудаву лангида қадам мезад ва маълум буд, ки басо сахт зарб бардоштааст вале асосаш ҳамон буд, ки вай аз об зинда баромадааст, ки ин на ҳама вақт муяссар шавад бар одамон аз коми тезоб.

Одамон аз тасодуфан наҷот ёфтани ин се нафар ҷунон тантана доштанд, ки гӯё ҷони ҳудашон ҳам наҷот ёфта бошад: одамони дар наҷоти ҷони дигарон заррае наҷоти ҷони ҳудахро ҳам медидааст.

Ҳезумкаши пир ҳам болои як дандонашахи тезоби кафкзада қомати худро рост гирифта, ин бозиҳои ҷону наҷотхӯрданҳоро шоҳид шуда, ҳоло бо кадом як дастафшони ҷунунворе шодию қаноатмандии пурэхсоси худро зоҳир кардан меҳост, қаноатмандӣ ва шодӣ аз халосии писарбачае, ки аз барои вай шуда, яъне аз барои мӯйсафед шуда, ба коми тезоб гирифтор гардида буд.

Фақат мардуми соҳил ин қаноатмандӣ ва шодии ҷунунвори мӯйсафеди ҳезумкашро эҳсос накарданд. Балки мӯйсафеди ҳанӯз андаруни марғоба

мондаро. Мардум овора буданд ба бачаяк ва бар ҷавонони аз марг раҳоефта ва гирди онҳоро печонда, сухани ҳамдигарро бурида, ба якдигар фаҳмондан ва нақл кардан меҳостанд, ки чӣ тур бачаро дар тезоб дида ва баъди гузашти рӯзу шабе маслиҳат карда, чӣ чора андешидаанд ва чӣ тур ба наҷоти инҳо ҷавонони обдонро роҳӣ кардаанд ва дар миён боз чӣ шуда ва чӣ хатарҳо сар зада. Боз чӣ хатарҳо сар зада, пеш аз он, ки наҷот бирасад бар ин писарак. Меғуфтанду меғуфтанд сухани якдигарро бурида ва бар ҳамдигар фаҳмондани шуда, гӯё шунавандашон ин ҳамаро надида ва шохид нашуда бошад, ҳол он ки ҳама ин ҷо буда, ширкат дошта ва дида буданд ин ҳамаро ҳамагӣ. Ва ҳар гӯянда тарзе рӯйдодаро ба дигаре нақл мекард, ки гӯё худаш саҳми муҳим дошта бошад дар ин наҷотбахшиҳо.

Ва ягона касе, ки мӯйсафеди фаромӯшшудаи миёни марғобаро ҳанӯз фаромӯш карда наметавонист, бачаяки халосхӯрдаи миёни ихотаи одамон буд. Ва аз миёни ҳамагони гирдаш ҷамъшуда нигоҳи ин бачаяки сағир мерафт ҷониби ҳезумкаши пири миёни об бозмонда. «Ман, ки ду бор аз марги яқин раҳо ёфтам, чаро мӯйсафед раҳо наёбад билохира? Чаро раҳо наёбад билохира вай?...»

Ва ҳамин нигоҳи аз миёни даври одамон гузашта ва сӯи тезоб дӯхташудаи бачаяк водошта буд, ки баъзе аз гӯяндагону ҷамъшудагон ҷониби нигаристаи вай дида баранд ва ба фаҳми дигар бирасанд, ки инсони дигаре ҳанӯз андаруни марғоб монда. Инсони дигаре монда ун ҷо...

Аммо акнун кӣ чуръат карда, бар тезоб ворид гардида, талоши ҷони мӯйсафед мекунад баъди ин ҳама печутобҳои ҷавонони андаруни рудоб даромада ва аз марги яқин бо ҷонбозиҳои зиёд ва зиёд ва бо тасодуфе халосхӯрда? Охир ду ҷавоне, ки бачаро халосӣ бахшида буданд, беҳад хаставу куфта шудаанд ва яке зарбаҳои сахте бардошта ва аз зонуву оринҷ ва бари танаш хун меҷӯшад. Ва амсоли ин ду ҷавоне, ки бори дигар бар об даромада наметавонанд, дигар обдоне нест дар ин деҳа. Халосии мӯйсафедро барои онҳо чизи дигар ҳам вомедошт, ки фаҳмида буданд: дар ҳақиқат агар ун дафъа мӯйсафед бо ин ду ҷавони ба тезоб даромада аз сари дандонашах ба об мефаромад, ду касро саришта карда ва онҳоро ва худро ба соҳил зинда расонидани ун ҷавонон басо душвор буд, ки дукаса базӯр бачаяки сағирро ба соҳил расонда буданд. Пас мӯйсафед ун дафъа аз ҷони худаш дида, ғами ҷони бачаякро бештар меҳӯрда, варна каси дигар мебуд аз халосии ҷонаки як бачаи сағира дида, халосии ҷони худро бештар фикр мекард... Ва ҳеҷ не барои ин дурандешиҳо ва аз ғами ҷони худ дида, дар ғами ҷони дигарон будан, месазад, ки дар фикри наҷоти мӯйсафед ҳам талоше зоҳир карда бошанд. Дар фикри наҷоти ҷони мӯйсафеди ҳезумкаш.

Ва раду бадал ва маслиҳат ин маротиба тулонӣ идома ёфт ва бар хулосае анҷом пазируфт, ки барои наҷоти мӯйсафед як ҷавони дигар вобаста карда шавад. Ҷавоне, ки гоҳ-гоҳ аз поёноби тезоб, аз шохобаҳои нисбатан ором ҳезумкашӣ мекард, яъне обдони беҳамто ҳам набуду вале

дигар кадом касе буд, ки розӣ шавад барои ба ин тезоби маргбор дохил шудан?... Зеро ду ҷавони обдони собиқа чунон хаста ва куфта шуда буданд, ки дигар ба ин тезоб ворид шуда наметавонистанд.

Ба ин ҷавонмарди вобасташуда аз ҳама зиёд менигарист нафаре, ки аз ин одамони гирдомада дуртар ва басо дур буда. Ва албатта вай буд худӣ мӯйсафеди ҳезумкаш. Мӯйсафед, ки бо нигоҳи синчакарда ҳама чиро, яъне мақсади одамони соҳилро фаҳмидан меҳост. Баъд дастони мӯйсафеди ҳезумкаш боз ба ҷумбиш омад. Ишораҳои дасташ ҳоло фаҳмондан меҳост, ки об ин ҳангом, ки пешин расида, аз таъсири гармои физоянда ва бештар об шудани тармаҳои дур, бештар пуртуғён ва пурисён гардида ва ин маънӣ дорад, ки бештар хатарнок ва кушанда шуда. Пас набояд ҷавоне ба тезоб ворид шавад ва барои вай, яъне мӯйсафед, ҷони ҷавони хушасро ба хатар гузорад ва барои мӯйсафеди фартуте, ки барои писару духтари хушас нодаркор аст...

Аммо одамон, ки аз наҷоти писарак рӯҳ гирифта, ба наҷоти ҷони мӯйсафеди ҳезумкаш ҳам бовариашон падид омада буд, ба ишораҳои навбатии дастони ҳезумкаши мӯйсафед аҳмият наметоданд. Мӯйсафеде, ки бо ишораҳои мефаҳмонд барои вай шуда ҷони навҷавоне набояд ба хатар гузошта шавад, охир ин тезоб кам шуда, ки ҷони касеро аз қабзааш халосӣ бахшида бошад, албатта бар истисноӣ халосӣ ёфтани он ду ҷавони обдони пешина ва писарак бекасу сағира...

Аммо одамони рӯҳгирифта акнун дар наҷоти ҷони мӯйсафед як зарраи дигар наҷоти ҷони худро медиданду ба ишораҳои монетасозӣ мӯйсафеди ҳезумкаш аҳмият наметоданд ва ақида меронданд, ки «миёни маргоба мондан мӯйсафедро девона карда, вале ҳезумкаш наҷот ёбад, мефаҳмад, ки зиндагӣ ширин аст... Вале ширин аст зиндагӣ на вобаста ба дуруштиҳо ва ҷурмҳои зиёдаш ва на вобаста ба бегоҳа шудан ва бешафқат гаштани фарзандони хушас...

Вале мӯйсафед ҳамоно аз миёни маргоба ҷунунвор ишораҳои мекард, ки набояд барои ҷони пиргаштаи вай шуда ҷони навҷавоне дар хатар биафтад ва ё ба коми марг печида бошад. Мӯйсафед ин одамонро намефаҳмид, чӣ хеле ки одамони соҳилбуда намефаҳмиданд ҳоло мӯйсафедро. Намефаҳмиданд, ки чаро мӯйсафед намеход ҷонаш халосӣ ёфта бошад «ҳол он, ки ин зиндагӣ ширин аст, ширин, на вобаста бар бегоҳа шудани фарзандоне, ки ҳатто ин ҷо қатори бегонагон нестанд, ҳарчанд ҳавлиашон яке аз наздиктарин ҳавлиҳост бар соҳил...»

Одамон фаҳмидан намехостанд ишораҳои ҷунунвори мӯйсафедро аз даруни маргобаи тезоб. Одамоне, ки ҷавонеро барои халосии мӯйсафед водошта буданд ва ин ҷавон аллакай либосҳои кашада, сӯи соҳил мерафта. Вале мӯйсафеди андаруни маргоба ҳанӯз ҳеҷ намефаҳмид, ки чаро одамон барои халосии як ҷони фартутшудаи вай ҷони шукуфои як навҷавонро зеро хатар гузоштани ва бар маргоба андохтани. Ба маргобаи кушанда... Барои вай шуда... Барои вай шуда магар месазад, ки... Ва

мӯйсафеди ҳезумкаш ҳанӯз ҷунунвор ишораҳо мекард, ҳарчанд бар ин акнун касе аҳмият намедод, албатта, ғайри бачаяки аз маргоба ҳалосхӯрда, ки чашмаш аз мӯйсафед канда набуд.

Вақте ки одамон ҳамроҳи ҷавони барои наҷотбахшии мӯйсафед вобаста дар соҳили сангини ноаи азими тезоб буданд ва навҷавонро андаруни об даровардани буданд, ишораҳои дигари девонавореро эҳсос накарданд, вале акнун ин ба мӯйсафед дахл надошт, балки аз паҳлӯшон буд. Ишоратгар аз сари даҳшату ҳарос ва воҳима чизе гуфта наметавонист. Аз ҳаросу ваҳме наметавонист чизе бигӯд, вале девонавор даст афшонда, ҳамонро ҷониби як дандонашахи коми ноаи марғоб ишора мекард, ки пеш мӯйсафеди ҳезумкаш он ҷо буд. Каси ишоратгар бачаи сағираи аз ҳамин тезоба раҳрофта буд, вале дар ҷониби ишоракардаи вай касе наметофт. Яқинтараш дар сари дандонашахи коми тезоб наметофт мӯйсафед. Ҳол он, ки дар сари ин дандонашах буд то ин лаҳза. «Кучо шудааст мӯйсафед? - ҳайрон буданд одамон, ки бар дидаи худ бовар намекарданд-Кучо рафтааст мӯйсафеди ҳезумкаш?» Ва он ҷавоне, ки барои ҳалосии мӯйсафед вобаста шуда буд ва дар лаби соҳил барои фаромадан ба тезоб омода буди ҳамчунин бовар намекард: «Охир ҳозир меистод дар сари он дандонашах мӯйсафеди ҳезумкаш! Пас кучо шуда якбора вай?»...

Ва дер ва дер одамон ба фаҳми он мерасиданд, ки мӯйсафед ҳудахро ба тезоб андохта. Ба тезоб андохта аз сари дандонашахи коми ноа. Шояд барои он партофта, ки ҳудаи барои ҳалосиаш талош варзида ва коре кардани шавад?. Яъне худ коре карданисту намеход барои вай шуда, навҷавоне ҷони ҷавони ҳудахро ба хатар ва марги яқин андохта бошад. Бар хатар ва марги яқин... Аммо навҷавоне, ки барои ҳалосии вай вобаста гаридида буд, ҳудахро ба ноаи азими тезоб андохтани буд, Андохтани буд, гар донад ва бинад, ки мӯйсафед кучо шуда ва аз кучо метобад? Кучо шуда ва аз кучо метобад, ки бояд рафт он сӯ. Рафт он сӯи барои ҳалосии ҷони мӯйсафеди ҳезумкаш...

Бачаяки сағир ҳам, зӯр зада аз ҷо хеста буди болои пойҳои ларзони беҳолаш истода, дидаи пуризирибу ҳайронахро ба тезоби печони кафкдор бештар медӯхт. Гӯё вай ҳам омода буд, ки гар мӯйсафедро бубинад барои ҳалосии вай ҳудахро ба коми тезоб партояд, ҳарчанд як бор барои мӯйсафеди ҳезумкаш шуда, ба коми ин тезоб фитода буд. Вале бачаяк намехост мӯйсафед бимирад андаруни об, чунон ки мурда буданд падару модари ҳудаи дар селоби ин ҷо... Намехост бачаяк...

Вале мӯйсафед наметофт ба чашм. Наметофт миёни амвоҷи печони пуртуфони кафкзадаи ҷунунгирифта. Наметофт бари дандонаҳои зиёди коми тезоб. Ва мӯйсафед умуман гӯё набуд дар ин олам...

Бадани бачаяк болои пойҳои ларзонаш бештар ба ларза омада буд.

Ва одамони кайҳо ҳайратзада бештар дам ба дарун қашида буданд ва гӯё гунг мешуданд бештар. Зеро нигоҳҳои касе ҳанӯз мӯйсафедро ёфта наметавонист ва наметавонист.

Шояд мӯйсафед ғарқа шуда кайҳо андаруни тезоб? Шояд зӯраш нарасида буд дами тезоб истодагарӣ кардан ва андаруни тезоб шино намудан. Охир вай беҳол буд, солхӯрда буд ва болои ин соатҳои зиёди басо зиёд дар комаи марғоб истода буд... Ва ҳамаи ин варо бештар заиф карда ва беҳол гардонда буд...

Мӯйсафеди ҳезумкаш наметофт, ки наметофт.

Тезоб мисли ҳамешагӣ талотум ва исён дошт ва ба назар мерасид, ки гӯё ҳаргиз инсонро ғарқ накарда ва ҳезумкашро фуру нақашида. Чуноне буд, ки ҳамеша буд: туғён дошт ва кафк дошт, печиш дошт, талотум дошт ва шуввоси дилхарошу хавотирхез дошт... Фақат надошт ва ё намоён намекард дар назар мӯйсафедро. Мӯйсафеди ҳезумкашро...

Одамон саросема ба поёнтар рафта буданд, сӯе, ки руд аз новадони азамати сарнишебаш берун зада, яку якбора паҳму парешон шуда ва бар шоҳаҳо тақсим гардида, нисбатан ором ва камисён ҷорӣ мешуда, яъне дигар ба сарнишебӣ майл надошта. Ва гар тезоб мӯйсафеди ғарқашударо кушта бошад, бояд ба ин шоҳобаҳои поёну ороми худ фиканда бошад. Ба ин шоҳобаҳои поёнаш фиканда бошад ҳеҷ не ҷисми бечони варо.

Вале наметофт ҷисми мӯйсафеди ҳезумкаш ин ҷо низ.

Одамони соҳили шоҳобаҳо ва ё нигоҳи онҳо намеёфтанд ва намедиданд ҷисmero...

Ва одамони парешони ин ҷо ҳанӯз пакару ҳайратзада буданд ва аз таги дилашон ягон-ягон суолҳо рӯ мезад, ки «чӣ кард мӯйсафед? Ва чаро мададро мунтазир нашуда, ҳудашро ба тезоба афканд вай?...»

Мӯйсафед набуд дар ягон ҷойи об. Ва бар назар намерасид дигар ҳатто ҷисми мурдаи вай...

Ва боз соатҳо мегузашт ва мегузашт. Мегузашт ва мегузашт.

Ва ниҳоят тирагии як шаби наврасидаи дигар мерехт рӯи тезоб. Як шаби дигар мекушт рӯзи дигари зиндагиро. Рӯзи дигари зиндагӣ мурда буд, чунон ки бимиранд одамон. Як рӯзи дигар набуд чуноне ки набуд мӯйсафед...

Ва бача бештар ба дарки он мерасид, ки кушандаи мӯйсафед то ҳаде ҳуди мӯйсафед буда. Яъне вай ҳудашро ихтиёран ба коми ғарқоба дода. Шояд аз боисе, ки барои вай шуда навҷавоне ҳаёташро зери хатар нагузорад ва дар ин бозиҳо ҷони навҷавонашро аз даст надихад...

Шаб чодари сиёҳ ба бару тан қашида, паси худ тезобаро пинҳон монда буд. Ва нигоҳи одамон ину онро дигар аз ҳам фарқ карда наметавонистанд, ки ину он ҳамагӣ сиёҳи яклухт шуда буд. Фақат шуввоси тезоб ба гӯшашон мезад. Балки хавотирии дилро фузунтар мекард ин шуввоси пурпечи якнавохт. Шуввоси обе, ки пири ҳезумкашро фуру бурдаву намоён накарда буд дигар...

Одамон илочи дигар надоштанд, ғайри ин ки ҷониби чароғҳои хира майл кунанд, чароғҳое, ки дар ҳавлиҳо ва хонаҳои дуру наздик даргирон шуда, хира метофтанд.

Одамони рафта шояд аз боисе, ки фикрашон ба мӯйсафеди бенишоншуда банд буд, бачаяки сағираи наҷотдодаи худро фаромӯш карда буданд- ҳол он, ки чанд соат пеш ҳар яке тайёр буд бачаро чун қаҳрамони наҷотёфта ба хонаи худ бубарад ва ҳеҷ не шабе ва ё шояд чанд шабе меҳмондорӣ бикунад. Вале дар торикӣ бачаро гум карда, ҳар яке гумон карда буд, ки шояд бачаро нафари дигар бо худ бурда ба хонаи худ.

Одамон намедонистанд, ки бача монда дар соҳил, монда миёни торикӣ. Яқинтараш монда ин ҷо, ки шояд дарёбад мӯйсафедро, ҳарчанд аз сари дандона ба тезоб фуру рафтани мӯйсафедро маҳз бо чашми худаш вай дида буд, вале ҳанӯз ба мурдани мӯйсафед бовар намекард. Бовар намекарду баробари ин ҳис мекард, ки дӯст медорад мӯйсафеди ғайбзадаро. Шояд барои он дӯст медорад, ки мӯйсафед мисли худаш яккаву танҳо ва бекас буда, ҳарчанд, ки мӯйсафед духтару писар ҳам дошта. Вале ин фарзандҳо гӯё ҳастанду гӯё не. Балки гӯё ҳаргиз нестанд ва набуданд ҳаргиз.

Шаб ҳукмронӣ дошт, то даме, ки субҳи дигар шабро кушта барҳам занонда, ҷояш рӯзи дигарро оварда буд.

Аммо ҷойи мӯйсафед касе наомада буд бар ин дунё. Ва ҷисми бечонаш ҳам ёфт намешуд, ҳарчанд, ки кофтукоб рӯзи дигар ҳам идома дошт ва идома дошт.

...Баъдан одамон, ки аз пайи ин гирумону кофтукоб овора шуда, зиндагии худро се-чор рӯз боз то ҳаде фаромӯш карда буданд, ягон-ягон беҳавсала гардида ва ё кофтанро акнун бенатиҷа дониста, аз пайи ташвиши рӯзгори худ рафтанд ва таъқид карданд, гар ҷисми мӯйсафед ёфта шавад, онҳо, ба гӯру чуби вай низ то ҳаде, ки тавонанд ёрӣ мерасонанд. Зеро аз писару духтари мӯйсафед, маълум, ки бӯи умед нест. Зеро бегонагон барои наҷоти мӯйсафед ин қадр вақт дар соҳил буданду писару духтари мӯйсафед аз ҳавлии наздиктарин, ҳатто ба соҳил наомаданд ва баъдан ҳатто барои кофтани ҷисми падарашон ҳам наомада буданд.

Писару духтари мӯйсафед ҳоло ҳам намеомаданд ва мардум аз пайи зиндагии худ рафта буданд ва дар соҳили рудоб фақат монда буд бачаяк. Бачаяк, ки аз пайи рӯзгоре намерафт ва рӯзгор ҳам надошт, яқинтараш ба рӯзгоре мансуб набуд кайҳо боз вай...

Анқариби бегоҳ, бача баногоҳ, қариби ҳавлии мӯйсафед писару духтари варо бидид ва гумон кард, шояд фарзандони ҳезумкаш ҳушёр гардида ва ба худ омада ва ба ҳақиқати фоҷиабори рӯйдода сарфаҳм рафта, ба кофтукоби падар баромада бошанд?...

Аммо писару духтари мӯйсафед дар болотари тезоб, дар соҳили паҳми рудоб дасту рӯ шуста, чуқур-чуқур нафас кашида, чанде дам гирифта, пасон сӯи ҳавлиашон баргаштанд ва бача фаҳмид, ки онҳо барои ҳавохурӣ берун баромаданд на ин, ки барои суроғи падар ва ё дарёфти ҷисми падар, зеро ин фарзандон мисли рӯзҳои пешина карахту камҳаракат метофтанд

ва шояд мисли ҳамарӯза бангу чакида ҳам зада буданд, ҳарчанд ба миқдори кам ҳам бошад (зеро мӯйсафед нест, ки аз вай бо ину он васила пул ситонда имкон ёбанд барои хариди бештари бангу чакида).

Бача бори дигар эҳсос намуд, ки дарди зиёд дорад бетарафии наздикони кас, зеро хешони худ бача низ се-чор рӯз боз ба суроғи вай наомада буданд.

Хешони бача наомадаву зани ун хонадон ҳар гоҳ бо хавотирии ба пичиррос наздике овоз мебаровард, ки «ун бача сари падару модарашро хӯрда ва ба сари мӯйсафеди ҳезумкаш низ об рехта ва акнун навбати онаш расида, ки ба сари фарзандони мо низ балое биоварад. Ягон илоҷ ёб, мардак, ки ба ин боло моро низ напечонад ин бача...» Албатта вай ин суханҳоро ба марди хонадонаш мегуфт, ки хеши дури бача буд. Ва хеши бача, яъне мардак аз асари гуфтаҳои занаш нафастанг шуда, беҳол мегашт ва занаш бошад фарзандонашро ба бағал кашида, тақрор мекард, ки «ягон илоҷ ёб, мардак, ки ба сари мо ҳам балое наорад ун сағираи сархӯрак!». Ва марди хонадон, ки аксар аз рӯи ҳиссу ниёзи занаш кор мекард, қарори шаклгирифтаи дилашро ҳоло изҳор кард, ки «ун сағираи каллаҳӯр гар боз ин тараф биёяд, намонем ба хонаву дарам дарояд ва гар наравад, пою гарданашро шикаста, ҷисмашро худам бурда ба дарё мепартоям!...»

Бача худаш дигар баргаштанӣ набуд ба хонадони ун хешованди дури худ. Ва ин ягон зарра ба тарси ҷонаш вобастагӣ надошт, балки вай дигар эътимод надошт бар ун хешовандонаш, чуноне ки дигар аз фарзандони мӯйсафед дилаш битамом монда буд. Ва бача мисли рӯзҳои дигар дар соҳил монд, шаб дар ҷойи собиқи ҳавлии падару модар, ки сангзори хокзор буд, меёзид. Албатта гар ба хонаи ягон сокини ин деҳ мерафт, шояд аз сари дилсӯзӣ ҷой медоданд, вале бача акнун намехост ба сари нафаре сарбории зиёдати ва ташвиши дигар гардад, чунон ки мӯйсафед муқаддам аз худро бар ғарқоб афкандан яқин чунин мехост, ки ба нафаре дигар сарборӣ ва ташвиши зиёдати нашавад. Ва бачаяк боз намехост рӯзе зани хонадоне ба шавҳараш бигӯяд: «ин сархури овардагет, аввал сари падару модари худро ва пасон сари мӯйсафеди ҳезумкашро хӯрда буд ва боз сари худамон ва фарзандони моро нахӯрад вай?!...»

Ва бача дар ҷойи ҳавлии собиқи падару модараш, ки сангзори хокзор буд, меёзиду шабҳои гузашта барин хобаш намебурд ва дар сараш хаёлҳо чарх мезад. Хоса доири ҳезумкаши пир андеша мекард. Ва фикр мекард, ки ҳезумкаш дар бех ва ё ковокии ягон дандонашахи ноаи тезоб ва ё дар зери шағалҳои поёноб монда ва барои худ он ҷо гӯр дарёфта. Гӯр дарёфта, то дигар барнагардад назди фарзандони бешафқати худа. Барнагардад ҳатто ҷисми мурдааш...

Бача шабҳои дигар низ бедор буду хаёлаш амвоҷи тезоб барин варо ба гирдобаш бештар мепечонд ва мепечонд...

Ва рӯзҳо дар соҳил мегашт бачаяк ва ҳар кас чизе бидиҳад ба лаб мебурд, варна гушнагиро ҳам он қадар дарк намекард. Касе ҳам намедонист, ки бача гурусна аст ва ё на, чуноне ки намедонист, шабҳо ба хонаи хешовандонаш меравад ва ё на? Одамоне, ки ба ташвиши зиндагии худ баргашта буданд, ба гирумони худ бештар гирифтор гардида, мисли касе буданд, ки баъди ба аёдати бемори саҳт рафтан ва ё гирди ҳавливу манзили вай ҷамъ омадан, ниҳоят наҷот ёфтани бемор ва бар зиндагии муқарарӣ баргаштани варо дида, аз пайи ташвиши худ гардида, дигар дар бораи наҷотёфта андеша намекарданд ва монанди ин бачаро ҳам, баъди аз тезоб наҷот бахшидан кунун кам ёд меоварданд ва ё торафт аз ёд мебароварданд. Зеро бештар ба рӯзгори худ гирифтор мешуданд...

Вале рӯзҳо мегузаштанд аз болои ин ноаи азими тезоб ва аз болои амвоҷи печону кафкзадаи он.

Ва зиндагӣ мерафт ба ин маҷро.

Ва зиндагии яксони дунё бетағир мерафт чунин ва мерафт чунин.

Яъне боз рӯзҳо мегузашт.

Лек овозае ҳамчу тағироте ба ин зиндагии гӯё якмаромшудаи бетағир ворид гардид, ки он вобастагӣ дошт ба фарзандони мӯйсафед. Овозае, ки ун фарзандон баъди аз таъмингари худашон, яъне падари ҳезумкашашон маҳрум мондан, акнун ба қароре омадаанд, ки охири нишонаи ин падари ҳезумкаши худро, яъне хонаву дари варо фурухта, пули онро гирифта, аз деҳа бираванд...

Хабари ба фуруш мондани ҳавлии мӯйсафед барои дигарон шояд таъсир накард, онҳо чунин шуданашро хело боз пешагӣ гӯё медонистанд, аз ин рӯ ғайримуқарар наметофт овозаи нав барояшон, вале барои бачаяки танҳомонда ин овоза аз ҷӣ бошад саҳт расид ва нооромии варо фузун кард ва акнун шабҳо дар манзили собиқаи санглоху хокрези падару модари худ, ҳатто ёзида, осуда шуда наметавонист ва пуризитробу ноором лаблаби тезобу рудоб қадам мезад ва пасу пеш мерафт ва пасу пеш. Зеро вай мефаҳмид, ки пули аз фуруши ин ҳавлӣ ба дастомадаро фарзандони нашъаманди мӯйсафеди ҳезумкаш ба айшу нӯши минбаъдаи худ харҷ карданианд, яъне ҷойи дигар бурда, ба айшу нӯш сарф карданианд, ҷойи дигар, ки касе онҳоро нашиносад ва ҳарфи пандомез ҳам зада натавонад ва таъна ҳам накунад барои марги падарашон, ки дар он яқин ин фарзандон низ гунаҳкор будаанд; балки гунаҳкори асосӣ будаанд, яъне мӯйсафеди ҳезумкаш чун миёни ноаи марғоб, рӯи дандонашах ду рӯз буду ин ҳатто бегонагонро бетараф намонда, сӯяш кашид, вале қатори бегонагон писару духтари худӣ вай набуданд ва ин сабру таҳаммули падаронаи мӯйсафедро ба охир расонд ва ӯ яқин кард, ки дигар намеарзад баргаштан назди чунин фарзандони ноҳалаф ва намеарзад дигар нозу нуз ва ифлосихои онҳоро бардоштан ва намеарзад барои халосии худ, -ки идомаи хизмат бошад барои ин фарзандони ноҳалаф-ҷони чанд каси дигарро ва ҳатто ҷони як ҷавонро, ки ба тезобаи марғхез даромаданӣ буд, ба хатар гузорад ва аз ин

беҳтараш, ки худ мӯйсафед ба маргоба фуру биравад ва назди фарзандони нохалаф барнагардад ва дигар дар хизмати минбаъдаи онҳо набошад. Ва беҳтараш ва беҳтараш, ки фуру биравад ба маргоба ва бигзор ин охирин норизоӣ ва исёни вай бошад алайҳи фарзандони нохалафшудаи худаш. Бале чунин исён кунад, ки ҳеҷ не, аз марги худ фарзандони карахту бераҳму бешафқаташро ҳушёр ва бедор созад ва як зарра ба зиндагӣ баргардонда тавонад. Бале охирин исёни мӯйсафед чунин буда...

Аммо ин исёни охирин ҳам фарзандони нохалафи ҳиссашон карахту мурдашударо ва ғуломи бангу наша шударо, маълум, ки бедору ҳушёр ва аз кардаҳои худ пушаймон нагардондааст. Ва фарзандон ба ҷойи он ки ба қадри падари худ, ҳеҷ не, баъди маргаш бирасанд, ҳатто охирин нишонаи мӯйсафедро дар деҳа, яъне хонаву дари варо ба фуруш мондаанд ва фурухтанианд, аммо на барои он, ки ба хоҳири мӯйсафед санги хоҳира ва ё мақбарае бунёд кунанд ва қабри варо обод созанд, балки фурухтанианд барои он, ки пули онро гирифта, ба ҷойи дигар, ки онҳоро нашиносанд ва барои фоҷиаи падарашон таъна назананд ва ё барои ин қач нанигаранд, бурда, ба айшу нӯши минбаъда сарф карданианд ва сарф карданианд...

Аз рӯи овозае, ки чанд рӯз пас ба ғӯши бача расид, харидор ҳам пайдо шуда буд барои ҳавлии мӯйсафед. Ва он харидор бояд рӯзи дигар пул оварда, ба писару духтари мӯйсафед дода, ҳавлиро соҳиб мешуд ва писару духтари мӯйсафед пули ба дастомадаро гирифта, рафтани буданд барои айшу нӯши дигар ва ба ҷойҳои дигари дури дури дур...

Бачаяки лаби соҳил, ки ба беҳобӣ ва ё ба касалии ҳаёли гирифтор гардида буд, мӯйи дар оташ афтода барин ба худ мепечид ва ноайён дуд мекард. Ва чӣ хеле, ки вай аз марги падару модараш сӯхта буд, ҳоло аз чӣ бошад, ҳамин сон месӯхт барои он, ки писару духтари мӯйсафеди ҳезумкаш ҳавлии ҳезумкашро фурухта ва пули онро гирифта, ба ҷойҳои дур бурда, ба айшу ишрати минбаъдаи худ сарф карданианд... Ба айшу ишрати минбаъдаи худ...

Ана боз рӯзҳо гузашта ва овозаи дигар фитода буд, ки маҳз рӯзи дигар ҳавлии мӯйсафед бояд ба фуруш равад ва пули онро рӯзи дигар писару духтари мӯйсафеди ҳезумкаш аз харидор гирифта, аз ин ҷо рафтани бошанд. Яъне охирин нишони мӯйсафед-хонаву дари варо ҳам ба қорҳои ношоями худ сарф карданианд фарзандони нохалаф. Фарзандоне, ки як сабаби марги мӯйсафед шуда, балки боиси асосии марги мӯйсафед шуда. Яъне мӯйсафед дигар намехост аз тезоба ва маргоба ба сӯи фарзандони нохалаф ва бешараф ва бешафқатшудаи худ баргардад...

...Вале рӯзи дигар нарасида, ҳавливу дари мӯйсафед оташ гирифт. Оташ гирифт шабона, балки дар дили шаб оташ гирифта буд. Ва чунон ногаҳон оташ гирифта буд, ки ҳамаро моту ҳайрон ва гаранг монанда буд.

Мардум то даме, ки ба худ омада, сатилу кӯза бардошта, аз дарё об кашонда, ба оташ заданд, ки оташ ҳавливу дару равзанаҳоро битамом

фаро гирифта, сӯзонда буд. Субҳидам ҷойи ҳавлӣ ғайри хокистар дигар чизе намонда буд... Вале чунин шуда буд ногаҳон ва ногаҳон.

Баъзе меғуфтанд, ки рӯҳи мӯйсафед ғазаб карда, ин ҳавливу хонаро оташ занонда, яъне оҳи сӯзони мӯйсафед ҳамаро хокистар карда.

Ва дар оташ писару духтари мӯйсафед ҳам гӯё месӯхтаанд, гар бо тасодуф худро берун кашида наметавонистаанд.

Вале баъди берун кашидани худ аз хонаву дари оташгирифта, ногаҳ ҳис кардаанд, ки либоси худашон ҳам аланга дорад, яъне оташ гирифтааст ва барои алангаи дар либоси худ часпидаро фурӯ нишондан, онҳо худро ба рудоб андохтаанд, вале сари кайфи нашамандӣ ва сари мастӣ аз ин обе, ки барои оташи худро нишондан худро фиканда будаанд, баромада натавониста, яъне соз дасту по зада ва шино карда натавониста, он ҷо нопадид шудаанд, балки яқинтараш гӯё дасти касе, ё қувваи ғайбие онҳоро ба миёнтари рудоб кашида, ба тезоб андохта ва он ҷо кушонда ва нест кунонда... Нест кунонда...

Ва баъзеи дигар меғуфтанд, ки он кушандаи ғайбӣ набуда, дастони бачаяки бедорхобу хаёлзада буда, ки онҳоро чунин карда ва миёнтари рудоб кашида. яъне «гар сархур будаам, бояд сари касонеро бихӯрам, ки хӯрдан лозим, на ин ки сари касонеро, ки бояд бизиҳанд ва зиндагиро идома бидиҳанд. Агар сархӯр бошам!...»

...Вале баъзеи дигар меғуфтанд, ки ин дасти ғайбӣ дасти падари худ писару духтари бангзада буда, яъне дасти ҳезумкаши пир буда, ки бо онҳо чунин карда; яъне мӯйсафед муқаддам дар тезоб намурда, балки об варо печонда ба поёндасташ андохта, балки хело ва хело дур бурда, яъне аз зодгоҳаш тамоман дур бурда ва дур бурда, пасон ба соҳил андохта. Ва кадом як деҳоти деҳаи дуре мӯйсафеди ҳезумкашро дарёфта, сӯи хонадонаш кашида ва чун донистааст, ки вай мурда неву ҳанӯз зиндааст-чунон ки писараки сағиршуда баъди обҳез зинда монда буда-мӯйсафеди ҳезумкашро доруву даво ва табобат карда, ба по ҳезондааст. Ва мӯйсафеди зиндамонда ва қувватёфта, ниҳоят рӯзе ҷониби ҳавлиаш роҳ гирифта, гумон мекардааст, ки баъди ун ҳама бенишон шудани тулонии худаш писару духтараш аз рафтору кардаҳашон пушаймон гардида, аз бангу чакидаву нашъа даст кашида ва дигар ба айшу нӯши беҳосил машғул нестанд ва аз фанои падари худ дареғу афсус меҳӯранд ва гар падарро ногаҳон зиндаву ба ҳавливу дари худ воридшуда бубинанд, пеши пойи вай мефитанд ва тавбаву тазарро мекунанд ва урзу маънӣ пеш меоранд барои рафторҳои ношоями пеш кардаи худ ва ваъдаву қавл медиҳанд, ки минбаъд паҳлӯи падар даромада, бо тарзи дигар зиндагиро идома медиҳанд... Вале...

Вале мӯйсафед ин бор ҳам умедҳои худро барбодрафта дарёфта, яъне шабона, ки ба ҳавлии худ расида буда, фарзандонашро боз дар айшу нӯш дарёфта, фаҳмидааст, ки писару духтараш ҳавлии бо сад азоб сохтаву дар муддати чандин солҳо бунёдкардаи варо фурӯхта, пули аз ҳисоби ин

бадастомадаро низ ба айшу нӯши минбаъдаи худ ва дар ҷойҳои дигар сарф карданианд, аз ин боис ҳезумкаши билкул ранҷида ва бештар ба шӯромада ҳавливу дари худро оташ занонда ва аз деҳ бебозгашт рафтани шуда ва дар соҳили санглоху хокбези рудхона бачаи танҳои бекасро дида, ҳамроҳи худ бурдааст, ки аз ин ҷо дур ва дур, варо парастор шуда ва тарбия карда ва ҷурму хатои дар тарбияи писар ва духтари нохалафи худ содиршударо дар тарбияи бачаи танҳои сағир ва бекас ислоҳ намояд. Ислоҳ намояд ва бачаро сазовори номи одаи ва сазовори зиндаи ба воя расонад. Тарбия карда, ба воя расонад сазовори номи зиндаи ва сазовори номи одаи...

Бача ҳам, дар ҳақиқат мисли писару духтари мӯйсафед, баъди оташсӯзи ҳавлии ҳезумкаш дигар ба назар намерасид ва ғайб зада буд. Чунон ғайб зада буд, ки гӯё буду гӯё набуд...

Ва ҳавливу дари мӯйсафед ҳам намонда буд, чунон ки ҳавливу дари падару модари бачаяк кайҳо набуданд. Яқинтараш аз ҳавлии падару модари бача гар санглоху хокрез монда бошад, аз ҳавливу дари мӯйсафед хокистару деворҳои нимгаштаи оташсухта ва дудзада монда буданд.

Ва ҳамин тавр шуда буд ва ҳамин тавр шуда.

Ва ҳамин хел овозаҳо буду овозаҳо гардиш дошт ҳоло ва гардиш дошт дар забони мардумон...

Ва бачаяк ғайб зада буд баъди ун суختори ҳавлии мӯйсафед ва писару духтари мӯйсафед ҳам ғайб зада буданд бенишон.

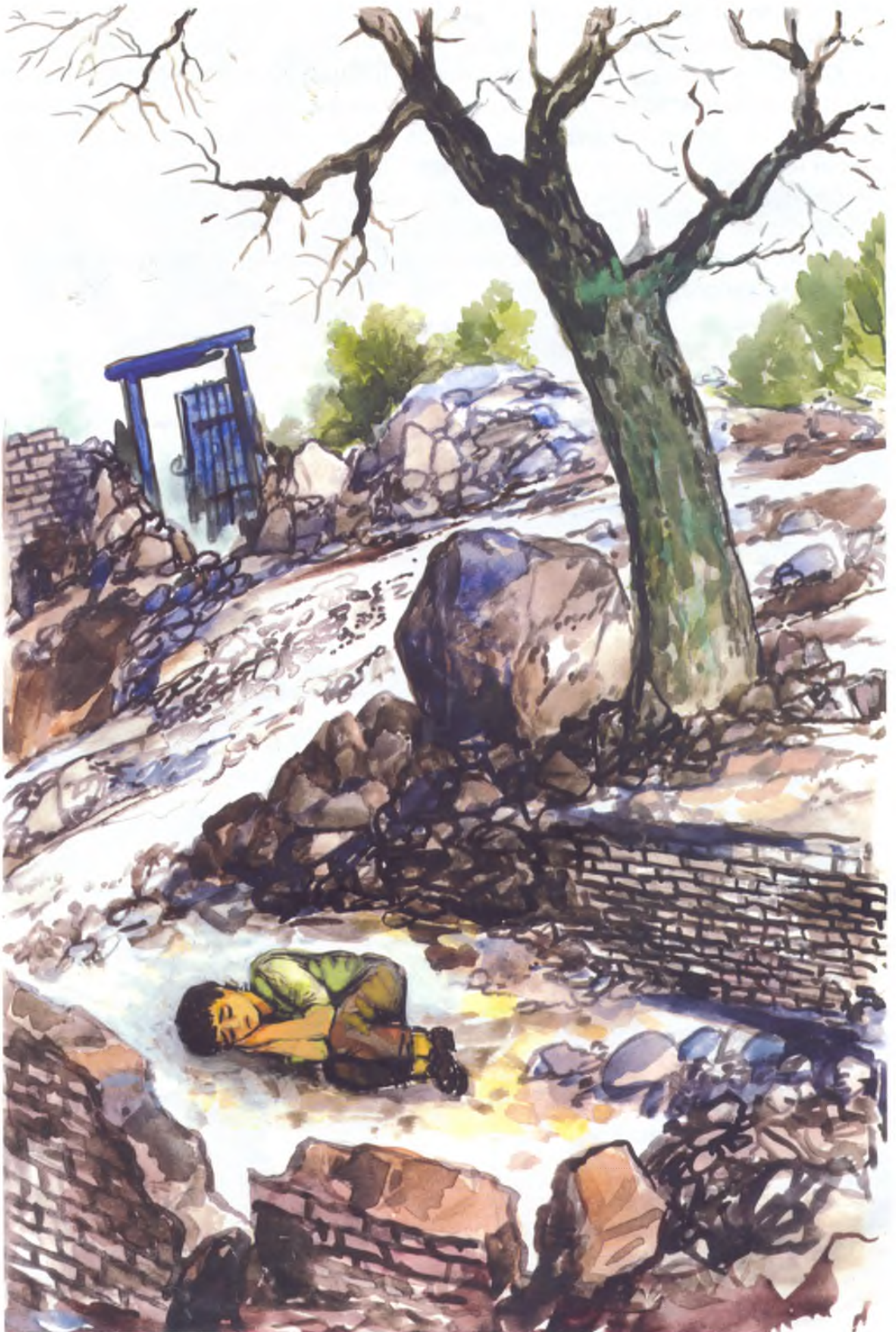
Ва ҳамин тавр шуда буд ва ҳамин тавр.

...Ва ҳарорати ҳаво низ муттассил-муттассил паст рафта ва пиряхи қуллаҳо бо гузашти ҳафтаву ҳафтаҳо торафт ва торафт камтар об мешуданд ва камтар об мешуданд. Зеро анвори пастрави хуршеди поиз ба қуллаҳои осмонрас торафт камтар асар мекарданд ва торафт камтар асар мекарданд. Ва болои ин пиряхҳои қадима боз бо фаромади айёсу хунукӣ барфҳо мерехтанду мерехтанд. Ва пиряхҳои қадимаи қуллаҳои азимтарини кӯҳҳо то баҳорон ва гармшавии ҳаво боз ғафстар мешуданд ва ғафстар.

Хуллас ҳама чиз якранг мешуд баробари паст рафтани ҳарорати ҳаво. Ва ҳама чиз ором мегирифт баробари кам шудани оби рудбор ва баробари паст рафтани сатҳи об. Ҳатто андаруни тезоб низ шӯру исён кам монда, дандонаҳои коми он бештар ва айёнтар метофт, чунон ки дандони коми ҷонварони пиршуда ва аз кормонда айёнтар ва бештар ба назар мерасанд.

Ҳама чиз карахту якранг мешуд, балки карахту якранг шуда буд бо рехтани барф ва фаромадани хунукӣ, чунон карахту якранг шуда буд, ки гӯё ҳаргиз ранги дигар ва ҳолати дигар надошта ва гӯё ҳаргиз рангу ҳолати дигар намегирифта...

Фақат бозомади гармо боис мешуда, ки оби рудхона фузуда ва туғени он боло гирифта бошад. Фақат бозомади гармои навбатӣ ва гармои навбатӣ...

Вале то ун айём вақти зиёд ва зиёди басо зиёде дар пеш буда ва дар пеш буда... Вақти зиёди басо зиёде дар пеш буда ва дар пеш буда...

Сардӣ ва яхбандӣ шиддат мегирифтӯ шиддат ва чунон тасаввур пайдо мегашт, ки ғайри карахтӣ ва якрангӣ ва барфу барфистон чизи дигар ва дигар ин ҷо набуда ва буданаш ҳам ва шуданаш ҳам имкон надошта ва имкон надорад минбаъд низ...

Барф мерехту мерехту мерехт. Ва мерехт....

Ва сармо шиддат мегирифтӯ шиддат...

Ва яхбандӣ низ дар ҳоли фузун буд... Яхбандие, ки гӯё охир надошт ҳаргиз ва ҳаргиз...

ТФД "Истиқбол"

